

BügelHajema

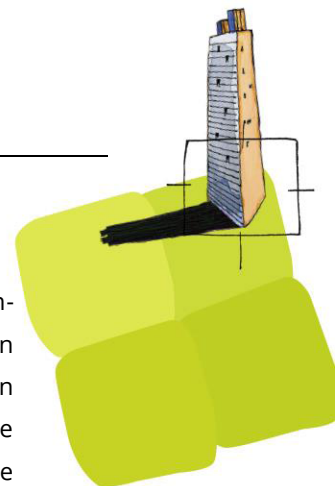
Ruimte voor de leefomgeving

Vleermuizen Norgervaart

Opdrachtgever: Witteveen en Bos

projectnummer: 600.01.00.01.00

Aan:
Van:
Onderwerp: Nader onderzoek vleermuizen Norgervaart
Datum: 30-11-2017

Aanleiding

De provincie Drenthe is voornemens om in samenwerking met de gemeenten Midden-Drenthe, Assen en Noordenveld de provinciale weg N373 tussen de Drentse Hoofdvaart en de aansluiting Veenhuizen te reconstrueren. Onderdeel van de plannen is het verbreden van de N373 en daarmee versmallen van de naastgelegen Norgervaart. Tevens worden enkele dammen en bruggen in de Norgervaart het vervangen door nieuwe bruggen en wordt enige verlichting aangebracht.

Om vast te stellen of de Norgervaart onderdeel vormt van het leefgebied van vleermuizen en of als gevolg van de beoogde ontwikkelingen sprake is van overtreding van verbodsartikelen van de Wet natuurbescherming (Wnb), is aanvullend onderzoek uitgevoerd. Voorliggende notitie beschrijft de resultaten van dit aanvullend onderzoek.

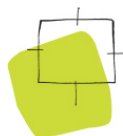
Beschrijving plangebied

De Norgervaart is een aftakking van de Drentsche Hoofdvaart, gelegen tussen de Norgerbrug en het buurtschap Huis ter Heide. Ten oosten van de Norgervaart ligt agrarisch gebied en enkele bospercelen. Ten westen van de Norgervaart ligt parallel de provinciale weg N373 met fietspad. Langs de provinciale weg staan enkele woningen.

Onderzoeksmethode

Het vleermuizenonderzoek is uitgevoerd op basis van het Vleermuisprotocol 2017¹. Dit protocol is in 2009 ontwikkeld door bijdragen van meerdere partijen en wordt jaarlijks geëvalueerd door het Vleermuisvakberaad: deskundigen van het Netwerk Groene Bureaus, de Zoogdiervereniging en de Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland (RVO).

¹ <http://www.netwerkgroenebureaus.nl/werken-aan-kwaliteit/vleermuisprotocol>.

Een volledig vleermuisonderzoek naar essentiële vliegroutes bestaat gemiddeld uit twee inventarisaties die verspreid over de periode half april tot en met begin oktober worden uitgevoerd met een tussenperiode van tenminste 4 weken en bij voorkeur minimaal 8 weken. Op deze manier wordt een goed beeld verkregen van het gebruik van het plangebied als vliegroute tussen verblijfplaatsen jachtgebied door vleermuizen. De inventarisaties zijn uitgevoerd door drie onderzoekers. Alle inventarisaties vonden plaats onder gunstige weersomstandigheden (zie tabel 2).

Tabel 2. Omstandigheden tijdens de vleermuisinventarisaties

Datum	Tijdsduur	Zonsondergang	Weer	Temperatuur
27-06-2017	22:00 – 00:00 uur	22:06 uur	Licht bewolkt, wind 1-2 Bft	15°C
05-09-2017	20:15 - 22:15 uur	20:19 uur	Licht bewolkt, wind 0-1 Bft	19°C

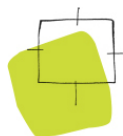
Vleermuizen maken gebruik van echolocatie om zich te oriënteren in een gebied en voor het lokaliseren van prooien tijdens de jacht. Deze echolocatie vindt plaats door middel van ultrasone geluiden die de vleermuis produceert en zijn soortspecifiek (frequentie en ritme). Met behulp van een ultrageluiddetector (batdetector) kunnen deze geluiden voor mensen hoorbaar worden gemaakt. Bij het onderzoek is gebruikgemaakt van Pettersson D240x ultrasounddetectoren. Met een Edirol R 09-RH zijn geluidsopnamen gemaakt die later zijn geanalyseerd met behulp van het programma WaveSurfer 1.8.5.

Resultaat beschrijving

INVENTARISATIE 27 JUNI 2017

Op de avond van 27 juni zijn de soorten watervleermuis, gewone dwergvleermuis, rosse vleermuis en laatvlieger waargenomen. De eerste vleermuis, een laatvlieger, werd om 22:32 uur (24 minuten na zonsondergang) waargenomen. Deze foerageerde nabij bospercelen ten oosten van de Norgervaart. De grootse activiteit werd waargenomen rond de kruising bij Huis ter Heide en ter hoogte van bospercelen aan de oostzijde van de Norgervaart. Gedurende de gehele inventarisatie zijn op deze locaties vleermuizen waargenomen. Waargenomen exemplaren foerageerden boven de Norgervaart en rond opgaande beplanting. Van watervleermuis (5–10 exemplaren) en gewone dwergvleermuis (6-8 exemplaren) is bovendien een vliegroute vastgesteld in noordelijke richting. Ter hoogte van de aansluiting met de Drentse Hoofdvaart zijn enkele foeragerende exemplaren waargenomen maar is geen vliegroute vastgesteld.

De waarnemingen van deze avond zijn weergegeven in Bijlage 1a.

INVENTARISATIE 5 SEPTEMBER 2017

Op de avond van 5 september zijn de soorten watervleermuis, ruige dwergvleermuis, gewone dwergvleermuis, rosse vleermuis en laatvlieger waargenomen. De eerste vleermuis, een laatvlieger, werd om 20:30 (11 minuten na zonsondergang) waargenomen bij de aansluiting met de Drentse Hoofdvaart. Verder zijn aan deze zijde van de Vaart gedurende de avond een overvliegende rosse vleermuis en drie exemplaren gewone dwergvleermuis waargenomen, aanvliegend vanuit het oosten en vliegend langs de Norgervaart richting het noorden.

De grootse activiteit werd wederom waargenomen rond de kruising bij Huis ter Heide en ter hoogte van bospercelen aan de oostzijde van de Norgervaart. Waargenomen exemplaren foerageerden boven de Norgervaart, rond de sluis en rond opgaande beplanting. Watervleermuis kwam vermoedelijk vanuit zuidelijke richting en gewone dwergvleermuis vanuit noordelijke richting aanvliegen richting de locatie. Ruige dwergvleermuis is eenmaal waargenomen, ter hoogte van Huis ter Heide. Van laatvlieger en gewone dwergvleermuis is ter hoogte van de woning Norgervaart 3 een vliegroute vastgesteld, in westelijke richting. Betreffende vleermuizen vlogen langs het bosperceel aan de oostzijde, staken de vaart over vlogen verder over akkers ten westen van de Norgervaart.

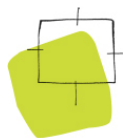
De waarnemingen van deze avond zijn weergegeven in bijlage 1b.

Functie van het plangebied voor vleermuizen

In het plangebied zijn vijf soorten vleermuizen waargenomen. De meeste waarnemingen van vleermuizen zijn gedaan langs het noordelijke deel van de Norgervaart. Ruige dwergvleermuis is met 1 exemplaar alleen ter hoogte van de sluis bij Huis ter Heide waargenomen. Rosse vleermuis foerageert op enkele plekken nabij de Norgervaart en vliegt hoog over maar heeft geen directe binding met de Norgervaart. Van ruige dwergvleermuis en rosse vleermuis is geen essentiële vliegroute vastgesteld.

Watervleermuis en gewone dwergvleermuis foerageren boven de vaart en gebruiken de vaart als vliegroute in noord/zuidelijke richting. Ook is een vliegroute van gewone dwergvleermuis en laatvlieger van oost naar west vastgesteld ter hoogte van de boerderij Norgervaart 3. De dieren vliegen hier langs de bosrand ten oosten van het plangebied en steken het kanaal en de weg over, om vervolgens over de akkers ten westen van het plangebied verder te vliegen.

Ter hoogte van de aansluiting met de Drentse Hoofdvaart is weinig activiteit van vleermuizen waargenomen en is geen belangrijke vliegroute vastgesteld.

Conclusie

De Norgervaart is onderdeel van het foerageergebied van laatvlieger, ruige dwergvleermuis, gewone dwergvleermuis en watervleermuis. Tevens is de Norgervaart in gebruik als vliegroute van gewone dwergvleermuis, en watervleermuis. De vliegroute van laatvlieger kruist de Norgervaart en heeft geen sterke binding met de vaart. De Norgervaart vormt een belangrijke verbinding tussen de Drentse Hoofdvaart en de Kolonievvaart en verbindt natuurgebieden met elkaar. Er is in de omgeving geen vergelijkbare alternatieve vliegroute aanwezig. De Norgervaart vormt derhalve een essentiële vliegroute voor watervleermuis en gewone dwergvleermuis. Met name de soort watervleermuis is met betrekking tot de ontwikkelingen relevant. Watervleermuis is een soort die zeer gevoelig is voor verstoring door licht.

In de huidige situatie is het over vrijwel de gehele lengte donker langs de Norgervaart. Ter hoogte van Huis ter Heide en de aansluiting met de Drentse Hoofdvaart is wel enige verlichting aanwezig. Deze schijnt vrijwel niet over de Norgervaart. De opgaande beplanting aan beide uiteinden van de Norgervaart zorgt ervoor dat een groot deel van het licht van koplampen van auto's die de N373 opdraaien wordt gefilterd. In de huidige situatie is sprake van weinig lichtuitstraling over de Norgervaart.

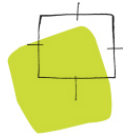
Ten behoeve van de verbreding van de N373 wordt de Norgervaart versmald, begeleidende opgaande beplanting die op enkele plekken aanwezig is, wordt verwijderd en enkele dammen in de Norgervaart worden vervangen door bruggen. Tevens wordt nieuwe verlichting gerealiseerd.

Door de versmalling van de Norgervaart komt verkeer en verlichting dicht bij de meest donkere, oostzijde, van de Norgervaart. Dit maakt de Norgervaart gevoeliger voor verstoring door licht. Sommige vleermuissoorten, waaronder watervleermuis zijn erg gevoelig voor verstoring door kunstlicht. Waar in de huidige situatie de oostzijde als uitwijk kan dienen bij een te veel verlichte westzijde, zal dit bij een smallere vaart niet of minder het geval zijn.

Het verwijderen van opgaand groen aan de noordzijde van de vaart, ter hoogte van Huis ter Heide, heeft bovendien een toename van uitstraling van licht door verkeer vanuit het noorden en westen op de Norgervaart tot gevolg.

Het vervangen van bruggen door smallere bruggen kan de toegankelijkheid voor watervleermuis verminderen. Dit is afhankelijk van de hoogte en breedte van de aan te brengen bruggen. Met name aanpassingen aan de Koelenbrug zijn van belang, aangezien deze in de vliegroute van watervleermuis en gewone dwergvleermuis ligt.

De toename van de verlichting langs de Norgervaart, ter hoogte van bruggen, waaronder de Koelenbrug, heeft een toename van verstoring door licht op de Norgervaart tot gevolg.

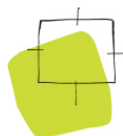
Bovenstaande aspecten leiden ertoe dat de essentiële vliegroute van watervleermuis en gewone dwergvleermuis wordt verstoord en dat kwaliteit van foerageergebied van deze soorten alsmede voor laatvlieger en ruige dwergvleermuis afneemt (artikel 3.5 lid 2 van de Wnb).

Kwaliteit van foerageergebied neemt af door versmalling van de vaart. Tevens zal door aanbrengen van verlichting de prooidichtheid van prooidieren die op licht afkomen, afnemen boven donkere delen van de vaart². Dit heeft een negatief effect op de kwaliteit van het foerageergebied van watervleermuis.

Verstoring van een essentiële vliegroute leidt tot aantasting van een vaste verblijfplaats van watervleermuis en gewone dwergvleermuis (artikel 3.5 lid 4 van de Wnb). De vliegroute is immers essentieel voor het heen en weer vliegen tussen verblijfplaats en foerageergebied.

Daarom dient op basis van artikel 3.8 van de Wnb een ontheffing te worden aangevraagd voor uitvoering van de plannen.

² H.J.G.A. Llimpens, E.A. Jansen en M.J. Schillemans. "Is er een invloed van kunstmatig licht en geluid op vleermuizen?" Analyse in de context van het airforce festival op voormalig vliegveld Twente. Notitie van de zoogdiervereniging: n2016005, 2016.

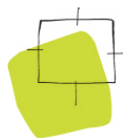

Bijlage 1a. Waarnemingen 27/06/2017

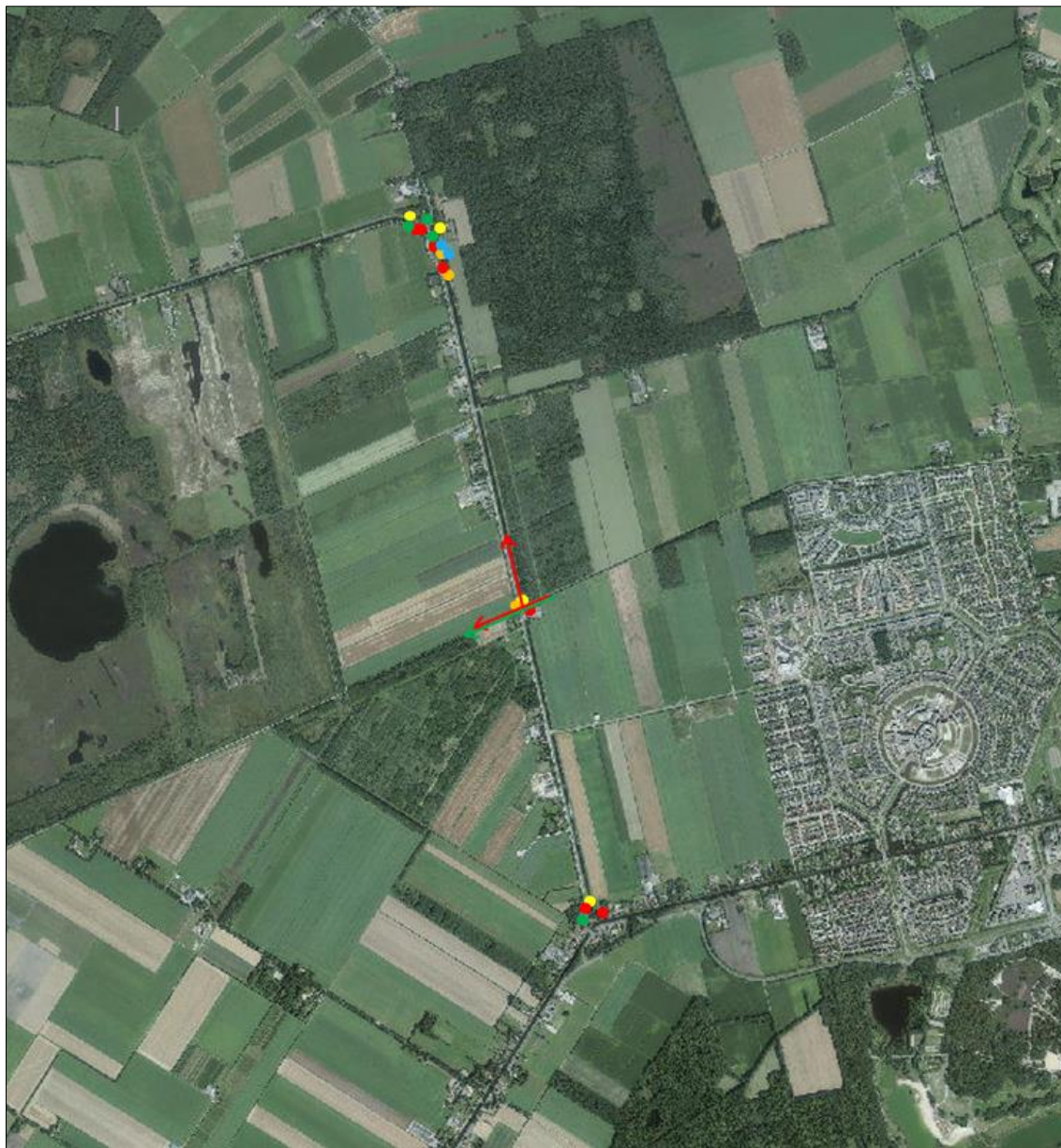

Waarnemingen vleermuizen d.d. 27/06/2017; foeragerend (stippen) en vliegroute (pijlen)

Rood: gewone dwergvleermuis
Oranje: watervleermuis
Groen: laatvlieger
Geel: rosse vleermuis

Bijlage 1b. Waarnemingen 05/09/2017

Waarnemingen vleermuizen d.d. 05/09/2017; foeragerend (stippen) en vliegroute (pijlen)

Rood: gewone dwergvleermuis
Oranje: watervleermuis
Groen: laatvlieger
Geel: rosse vleermuis
Blauw: ruige dwergvleermuis